

רות רייכלברג, חייה ויצירתה

רות רייכלברג נולדה בעיר אלג'יר בשנת 1942. בגיל עשרים עלתה לארץ והחלה ללמוד לימודים קלסיים וספרות באוניברסיטה העברית בירושלים. עבודת המוסמך שלה על זמן ומרחב ביצירתם של המחזאי והמשורר הצרפתי פול קלודל (1868–1955) והמחזאי הספרדי פדרו קלדרון (1600–1681), נכתבה בהנחייתם של לאה גולדברג וקלוד ויז'ה, וצוינה כעבודה מצטיינת. באותה תקופה החלה בלימוד קבלה עם הרב צבי יהודה קוק, שלמד אתה באופן אישי במשך שנים. את עבודת הדוקטור שלה כתבה בסורבון בפריז בנושא גלות ישראל במחזותיו וביצירתו הפרשנית של קלודל. בשנת 1970 חזרה לירושלים. כאן המשיכה בלימוד עם הרב צבי יהודה קוק ועם הרב יהודה ליאון אשכנזי ('מניטור'), ויחד אתו תרגמה לצרפתית את ספרו של הרב אברהם יצחק הכהן קוק אורות. בשנת 1974 החלה להרצות בחוג לספרות השוואתית באוניברסיטת בר-אילן. לימים הייתה לראש החוג, הקימה את התכנית ללימודים בין-תחומיים וכיהנה כדיקן הפקולטה למדעי הרוח.

במהלך הקריירה האקדמית שלה ארגנה כנסים בין-לאומיים חשובים והוזמנה לכהן כמרצה אורחת באוניברסיטאות בספרד ובמקסיקו. המחזאי הדגול פרננדו אָרְפֵּל כתב עם פרופ' רות רייכלברג מחזה ששמו קלודל וקפקא, המתאר מפגש דמיוני מתמשך בין השניים.

במשך השנים לימדה רות רייכלברג במסגרות שונות שיעורים בקבלה ובחסידות. היא לימדה את תומר דבורה של הרמ"ק, ספר שני לוחות הברית, כתבי המהר"ל, ליקוטי מהר"ן, פרי צדיק, שפת אמת, בית יעקב וכתבים קבליים וחסידים רבים נוספים.

בשנת תשס"ה חלתה, ונפטרה בחודש אדר תשס"ו.

ספריה (פורסמו כולם בצרפתית):

- Le theme de l'exil d'Israël dans le théâtre et l'œuvre exégétique de Claudel*, Paris 1976
(גלות ישראל בתאטרון וביצירתו הפרשנית של קלודל, פריז 1976)
- Albert Camus, Une approche du sacré*, Paris 1983
(אלבר קאמי – אל עבר הקדוש, פריז 1983)
- Don Quichotte ou le Roman d'un Juif masqué*, Paris 1989 [2000]
(דון קיחוטה, או סיפורו של יהודי במסכה, פריז 1989 [מהדורה שנייה: 2000])
- L'aventure prophétique: Jonas, menteur de Verité*, Paris 1995
(ההרפתקה הנבואית: יונה, שקרן האמת, פריז 1995)
- L'aventure Baroque chez Claudel et Calderon*, Paris 1996
(ההרפתקה הברוקית אצל קלודל וקלדרון, פריז 1996)
- Littérature et Résistance*, Ruth Reichelberg et Judith Kauffmann
(eds.), Reims 2000
(ספרות והתנגדות, קובץ ספרותי בעריכת רות רייכלברג ויהודית קאופמן, ריימס 2000)
- Claudel et Kafka (une pièce)*, Fernando Arrabal en collaboration
avec Ruth Reichelberg, Paris 2004
(קלודל וקפקא, מחזה, פרננדו ארבאל ורות רייכלברג, פריז 2004)

רות רייכלברג הייתה בתהליך כתיבתם של כמה ספרים, שלא הספיקה להשלים, ובהם 'סחרחורת האיין-סוף אצל בודלר', 'צל ושתיקה ביצירתו השירית של בורחס' ועוד.

רות רייכלברג בחרה באופן מפוכח ומודע לחיות את הסתירה שבין העולמות, חיים שהיה בהם מתח רוחני עצום. חורחה לואיס בורחס אמר באחד מראיונותיו האחרונים שלדעתו עליונותם האינטלקטואלית של היהודים באה להם משום שכל יהודי החזיק בשתי תרבויות בו בזמן: תרבותו שלו, הממשיכה מסורת עתיקה, והתרבות של המדינה שבה גדל והתחנך. בורחס אף הביע את החשש שהקמת מדינת היהודים תאפשר לעם להתקיים במעגליה של תרבות אחת

ויחידה, קיום שיפגע בייחודם של היהודים. רות רייכלברג גילמה, באישיותה ובאורחותיה, את היהודי הבורחסיאני. היא שלטה בשפות אירופיות רבות, התרועעה עם המשובחים שביוצרים האירופים, למשל המחזאי פרננדו אקֶבֶל והסופר מילן קונדרה, והתמחתה בספרות צרפתית, בשירה, בספרות ספרדית ובהרמנויטיקה (תורת הפרשנות). עם זאת, הייתה יהודייה דתייה, עובדת-השם חסרת פשרות ולמדנית עצומה. אף שעלתה לישראל בשל אידאלים ציוניים ודתיים, היא בחרה במודע שלא להתערות כליל בכור ההיתוך של הישראליות. כך נותרה בעמדת המתבוננת מבחוץ, עמדת הזרה, הלא שייכת, שאפשרה לה לשמור על נקודת מבט ייחודית ועל קול צלול ואישי כל ימי חייה.

שלומי מועלם

רות רייכלברג עם הרב צבי יהודה קוק